

ERENTERIA'TAR ERAMUN ABA

OLERKARI ETA LEKAIDE

XABIER

Olerkari onen izaeraz aditzera banuen gaztetxo nintzalarik eta zorionez bere "Olerki-Txorta-Euskal Pizkundearen olerkirik onenak" deritzan idazti bat iritxi zait. 1936'go urtean baño leenago Jemein'tar Keperin'ek bilduak.

Olerki auek irakurriaz, arrituta gelditu naiz, bertan azaltzen baidira ainbat olerki zein baño zein ederragoak. Aita Eramunen nortasun berezia ikusiaz, bere izaeraren berri jakin naiean, bere arreba Pantzeskerengana jo det. Nor bera baño berri emaille obera...?

Ain zuzen berarengana urbilduaz, bere bizitzako gai bereziak ezagutu arazi dizkit. Eta nola diran gauzak! Bere jaiotzaren Ageriaren bidez jakin det, aurtengo Azaroan bere jaiotzaren 100 urteak beteko dirala. Au dalata "Oarso" aldizkariaren bidez, bere biziaren kondair labur bat egitea bururatu zait, guk, bere erritarrok, orrenbeste aztuta daukagun erritar olerkari ontaz zerbait berri jakin dezagun.

Jose Ramon Gregorio Astibia Echegoyen, 1881'go Azaroaren 11'an "Fanderiko errotan" jaio zan. Bere

gurasoak Joxe eta Sebastiana ziran. Aita, "Fanderiko" erroteria, eta amalau senide izan ziran (amabi mutil eta bi neska). Sendi ontatik bizirik bat bakarra dago, Pantzeske len aitatua.

Ramon gure olerkaria, amabi urtekin Lekarotz'ko buruñurdunen ikastetxera dioa lenengo ikastaroak egiteko asmoz eta bertan Jainkoaren deiari erantzunaz, lekaide izateko asmo sendoa artzen du.

Ikasle bezela ona izan zan, zuzen jarraituaz lekaide izan arteko urteak, eta era berean, olerkari eta idaz lanetarako gogo bizia agertuaz. Lenengo Meza, 1907'go Egu-berri Egunean eman zuan, Ondarrabiko Buruñurdunen Eleizan.

Bere lekaide bizitza laburra izan zan, Lizarra eta Tudelan matematika maillean irakasle bezela. Denbora berean olerki eta idaz lan ugariak egin zituan. Bere abertzaletasunarengatik, oso jazarria izanik, bere lanetan izen ordeko auek erabiltzen zituan: "Buruñurduna", "Ori'tar Koldobika", "Afobi'tar Danel" eta "Panderi'tar Chantecler". Birikako gaitza beretaz jabeturik, 1916'go

Garagarrillaren 10'an, Jaunaren besoetan il zan Tude-
lan, bere bizitzako ogeita amalaugarren urtean, lekaide
bezela bederatzi urteraño iritxi gabe.

Gazterik ill arren, bere lanak ugariak izan ziran,
olerki eta idaz lanetan. Bañan, tamalez, lan auetako asko
guda denboran galdu ziran. Neregana iritxi dan "Olerki
Txorta" onetan, Eramun Aba'ren nortasun berezia azal-
tzen da; bere olerkiak bi zatitan banatzen ditu liburutxo-
ak: Aberikoiak eta Jaungoikoiak. Abefikoietan ezin esan
alako abertzaletasuna azaltzen du, batzuetan alai, beste-
tan gartsu, eta egun aietan ere Euskeraren etorkizun illu-
nari buruz, bere biotzaren naigabea itun agertzen du.

Luze joko luke bere lanen gain olerkiz olerki iritzia
ematea, bañan ezinegon bere olerki batzuen asierak zuei-
ri azaldu gabe. Ona emen "Argiya" deritzanaren asiera:

Ara ara argiya
Bai dator Euzkiya
Argi beñi argi zara
¡Jaiki jaiki Euzkotara!
Beira mendiyak sutan sutuak
sutan Euzkadi guztiya
Ilunpetatik iyo dalako
Gure asaben efiya:

Eta ona emen Añatz abestiyaren azken bertsoa:

Negar egin, negar beti
jun danetik euzkiya
Ene go, biyotz ene
eztari ta begiya
Purukatu eñai orok
lertu bañen guztiya
Nekatuta dagolako
ondatua Aberiya.

Aldi batzuetan edestitik zear dijoa bere olerkietan. Or
azaltzen du ogeita amairu neurtikiz "Lekobidenea"
etxearen izaera; or dijoaz beste ainbat, "Negar", izene-
koa -Aita Ibero, euskerazale goi maillakoaren omenez
bere eriotzaren ondoren egiña-. Or, "Erne", "Sabin",
"Gurenda", "Ufetzindora", "Gentza", "Egi gurenda",
guztiak aberikoitasunez beteak.

Jaungoikotasun maillean idazten dituenen, bere
kristautasun sinismen eta Zeruko Amarenganako maita-
sun berezia, sutsu azaltzen ditu. Itz maitekorrak, apalak,
xamurtasunez beteak Zeruko Amari bere eskeintzetan,
Josuren Biotzari bere amar abestietan, Lourdes'ko Ama-
ri, Deun Pantzeska'ri, Arantzazu'ri, Kristoren Gogua,
Ama tamaltsua, eta beste asko eta asko... Bañan ezin utzi
ez "Eguberri" bi abestiren asierak eta ez da ere bere
bizitzako azken olerkia zueiri ezagun arazi gabe.

Osto ta abar artian
Geldi goitafak
Aufa lotan dago ta
ez jo abararak
Malko samin oyeke
txukatu Josu
Negareñ bazaude
nolaz abestu?

Abesti auek oso ezagunak dira eguberri jaietako
artearen eta bertan ikusten dezutenez biotz maitekor baten
xamurtasuna azaltzen da.

Eta ona emen, bere eriotzaren bi egun aurretik ida-
tzitako olerkia:

ENARA GAXUA

Oña Josu on ona
enara gaxua
ludi ontan min gaitzez
guztiz ondatua.
Orain ega-egaka
Zuganantz dijoa
jez dezu edatuko
Zuk Zure besua
ene Josu maitea
nere Jaungoikua?
Enara dardaitz gabe
dago sendotua
Zu zeralakoz Urtzi
oso urikaltsua
Baño ludi zitalez
joi zein nekatua!
Igesi duanari
ukatu lekua?
Ideki, Jauna, atiak
Ideki leyuak
Enarak ixila du
beti bere egua
Begira noiz datoñen
zeoñek deitua
ta orduan ¡joi!! eman
lastan ta muxua
ta donoki-bañean
sari betikua
¡¡ENARA GAXUA!!

Zer esan olerki au irakurri ondoren? Zer geiago esan
olerkari batek, orren olerki labur batean? Au zan Efa-
mun Aba eta onela irten zan mundu ontatik enara gaxua-
ren antzera, egaka ixil batean, ain maite izan zuan Jain-
koarengana.

1931'go edo 1932'go Uztailean, Errenderiko erriak
omenaldi bat eskeñi zion eta bere jaiotetxean oroit arri
bat ipiñi, bañan guda denborako agintariak baztertu egin
zuten eta arri onen aztarrenik ez degu ondoren izan.

Ona emen gure Eramun Aba'ren kondair labur bat,
ez berak merezi añakoa, bañan asmo onez beteta egiña,
Errenderiarrok bere izaeraren zer edo zer berri izan
dezazuten.

Ez al du Errenderiar olerkari onek bere jaiotetxetik
bartzartua izan zan oroit arriaren ordaiña merezi?

Bere jaiotzaren eun urte muga, ez al litzake egun ego-
kia ordainketa ori egiteko? Orra or nere asmoa. Errende-
riko erriak dauka itza.

1881'ko Garagarrillak 11